

Forum
Dialogu.

Co lub kto tworzy naszą historię?

Scenariusz lekcji online

Informacje o lekcji

Autorki lekcji	Katarzyna Czubińska, Izabela Meyza, Julia Machnowska
Przedmiot	historia
Sugerowany poziom kształcenia	szkoła ponadpodstawowa

Scenariusz opiera się na skróconej wersji filmu „Kto napisze naszą historię” w reż. Roberty Grossman. Film opowiada o sytuacji Żydów w getcie warszawskim oraz o powstaniu podziemnego archiwum getta. Ze względu na edukacyjny charakter filmu oraz specyfikę Archiwum Ringelbluma, które gromadziło dokumenty dot. całej okupowanej Polski, scenariusz z powodzeniem posłuży jako narzędzie do realizacji celów z podstawy programowej dotyczących nauczania o II wojnie światowej i Zagładzie.

Podstawa programowa

Uczeń/uczennica:

- przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce;
- przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych, prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie;
- charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, zagłada);
- opisuje postawy ludności żydowskiej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem powstania w getcie warszawskim.

Cele lekcji

Uczeń/uczennica:

- potrafi analizować teksty źródłowe;
- poznaje metody tworzenia Archiwum Ringelbluma;
- dostrzega wartość zachowania codziennej historii;
- analizuje znaczenie eksponatu.

Przebieg zajęć

1. Wprowadzenie

Sugestia dla osoby prowadzącej: Lekcję dobrze jest przeprowadzić z grupą, która wcześniej miała już zajęcia dotyczące tych zagadnień - to pozwoli uczniom lepiej zrozumieć kontekst powstania Archiwum Ringelbluma. Jeśli twoja klasa nie miała dotychczas takich zajęć i ma niewielką wiedzę na ten temat, zadbać o krótkie wprowadzenie, upewniając się, że uczniowie mają podstawową orientację w faktach. Przygotowując się do wprowadzenia, możesz skorzystać z tego źródła Zagłada Żydów – krótkie wprowadzenie.

Jeżeli masz możliwość, spotkaj się z uczniami i uczennicami online. Zapytaj, czy słyszeli już o Archiwum Ringelbluma oraz - korzystając z Wiedzy w pigułce i dodatkowych materiałów zawartych tutaj: Materiały pomocnicze do pokazów filmu przekaż podstawowe informacje dotyczące grupy Oneg Szabat. Jeżeli nie masz możliwości spotkania online, prześlij uczniom Wiedzę w pigułce, żeby zapoznali się z nią samodzielnie.

2. Zadanie

Metoda: Praca indywidualna

Pomoce: link do skróconej wersji filmu „Kto napisze naszą historię”, reż. Roberta Grossman, Polska, USA 2018 (36 min): <https://youtu.be/YZj49JuiY7c>, linki do materiałów źródłowych, karta pracy

Za pomocą platformy, z której korzystacie lub drogą mailową udostępnij uczniom i uczennicom materiały do wspólnej pracy: link do filmu „Kto napisze naszą historię”, linki do materiałów źródłowych oraz ćwiczenie do wykonania. Wszystko to znajdziesz w Karcie pracy. Zadaniem uczniów będzie odpowiedź na trzy stwierdzenia dotyczące filmu oraz materiałów związanych z Archiwum Ringelbluma. Daj uczniom i uczennicom kilka dni na wypełnienie zadania. Jeżeli wolisz, możesz też przesłać uczniom link do filmu oraz linki do materiałów źródłowych, a ćwiczenie wykonać wspólnie podczas lekcji online.

3. Podsumowanie

Kiedy uczniowie wypełnią kartę pracy, możesz poprosić o odesłanie jej drogą mailową (nie zapomnij o informacji zwrotnej) albo spotkać się z nimi na krótką rozmowę online (np. na Zoomie, Messengerze, Teams lub innym miejscu, którego używacie), żeby podsumować ich refleksje i zadbać o emocje, które mogą się pojawić podczas analizowania materiałów dotyczących getta i Zagłady. Jeśli tylko masz możliwość, rekomendujemy drugie rozwiązanie.

Podczas podsumowania zwróć uwagę na to, że nie ma jednej dobrej odpowiedzi na stwierdzenia w karcie pracy oraz że warto o nich dyskutować, żeby w pełni zrozumieć ważne kwestie historyczne. Pozwól uczniom wyrazić emocje, które mogły się pojawić podczas oglądania filmu. Możesz także wrócić do pytań związanych z samym Archiwum Ringelbluma oraz informacjami na jego temat upewniając się, że wszystkie kwestie są jasne.

Aktywności dodatkowe

Zaproponuj uczniom i uczennicom stworzenie Archiwum roku 2020. Poproś o stworzenie dokumentacji czasu, w którym obecnie żyjemy. Ćwiczenie pozwoli sprawdzić, na ile uczniowie/uczennice zrozumieli temat archiwów społecznych oraz uświadomić uczniom wagę tworzenia archiwum. Można je wykonać w małej grupie lub indywidualnie. Jeżeli zależy Ci na społecznym aspekcie pracy, wybierz formę pierwszą. Jeżeli sądzisz, że praca indywidualna i osobiste archiwum są lepszym rozwiązaniem dla Twoich uczniów i uczennic, opcja druga będzie odpowiedniejsza.

Udostępnij uczniom instrukcję:

„Co powinniśmy ocalić dla przyszłych pokoleń lub tych, którzy są w tej chwili zbyt mali, by pamiętać ten czas? Stwórz moodboard*/kolaż z przedmiotów, kartek, notatek, sprzętów,, oddających choć fragment współczesności, w której żyjemy. Możesz dograć do niego słowny komentarz, opowiadając historię tych przedmiotów albo nagrać krótki film o nich opowiadający. Czekam na Wasze archiwa współczesności do... [tu możesz wpisać datę, do której uczniowie mają wykonać zadanie].

*moodboard – to po prostu kolaż stworzony ze zdjęć, wycinków z gazet, słów, kolorów oddający nasze wyobrażenie o tworzonym właśnie projekcie. Tu ważne są skojarzenia autora z danym tematem i to te wizualne jak i dotykowe, węchowe, słuchowe, czyli płynące ze wszystkich zmysłów, ale także słowa, hasła, metafory. Tablica inspiracji ma za zadanie przekazać innym osobom dosłownie to co „siedzi w głowie” autora.

O metodzie moodboarda poczytasz więcej tutaj:

<https://kreatywnapedagogika.wordpress.com/2017/06/01/technika-moodboard-w-edukacji/>

Wskazówka: Możesz również zaproponować uczniom stworzenie moodboardu online przy pomocy, np. interaktywnej tablicy w narzędziu Lino lub Jamboard*. Umożliwi ona dołączenie do tablicy nie tylko przedmiotów, którym młodzież może zrobić zdjęcie, ale też dodanie memów, gifów, tekstów piosenek czy filmów.

*Lino – proste, intuicyjne, bezpłatne narzędzie, wymaga rejestracji. Dostępne również na smartfonach zarówno Android jak i IOS. Na stronie znajduje się samouczek. Wystarczy, że podasz uczniom link do narzędzia, a oni przesyłają Ci gotową tablicę!
<http://en.linoit.com/>

O Jamboardzie więcej dowiesz się tu: <https://jamboard.google.com/>
i <https://eduspacja.pl/2020/08/wspolpraca-na-wirtualnej-tablicy-jamboard/>

Wiedza w pigułce

Podziemne Archiwum Getta Warszawy jest jedyną w swoim rodzaju kolekcją dokumentów zawierającą informacje o losie polskich Żydów w czasie II wojny światowej. Jest również jednym z najważniejszych świadectw na temat Zagłady spisanych w warunkach konspiracyjnych przez jej świadków i ofiary. Tworząca Archiwum grupa Oneg Szabat (w jęz. hebrajskim oznaczająca „radość soboty”) powstała z inicjatywy historyka i działacza społecznego Emanuela Ringelbluma. Do grona współpracowników można zaliczyć 50–60 osób, ale z imienia i nazwiska znamy tylko 35 spośród nich. Grupa była zróżnicowana pod względem poglądów politycznych, używanego języka, przedwojennego życiorysu, a także funkcji pełnionych na rzecz Oneg Szabat.

Grupa Oneg Szabat stosowała w swojej pracy nowoczesne metody gromadzenia i opracowywania materiałów naukowych, oparte w dużym stopniu na przedwojennych doświadczeniach Żydowskiego Instytutu Naukowego JIWO w Wilnie zdobytych w badaniach interdyscyplinarnych z pogranicza historii i socjologii. Instytut na początku XX w. stał się najważniejszą świecką naukową instytucją jidyszystyczną, a jego celem było dokumentowanie i badanie wszelkich przejawów życia żydowskiego. W zbiorach Oneg Szabat można zatem znaleźć dokumenty o zróżnicowanym charakterze. Relacje i dłuższe podsumowujące teksty spisywano, wykorzystując do tego przygotowane wcześniej ankiety i konspekty. Poza tym zbierano różnorodne materiały, takie jak dokumenty instytucji, prasa oficjalna i podziemna, ulotki, afisze, dokumenty osobiste: dzienniki i pamiętniki, materiały partii politycznych, fotografie, rysunki, obrazy, obwieszczenia niemieckie, druki reklamowe wydarzeń kulturalnych, kawiarniane menu, opaski i emblematy noszone przez różne służby w getcie, relacje z warszawskiego getta i pozostałych obszarów okupowanych przez nazistowskie Niemcy. Istotne były również tzw. dokumenty wywołane: wywiady z przesiedleńcami z innych gett oraz wypracowania pisane przez uczniów. Dokumenty Oneg Szabat były spisywane w większości w językach jidysz i polskim, niewielka część po hebrajsku, a w kolekcji znalazły się również dokumenty i obwieszczenia w języku niemieckim. Cała kolekcja liczyła niemal 35 tys. stron.

Na wiosnę 1942 r. działalność grupy znacznie się zintensyfikowała w związku z napływającymi informacjami o eksterminacji kolejnych gmin żydowskich. Postanowiono przeorientować działalność i obok zbierania materiałów o funkcjonowaniu getta warszawskiego, skupić się przede wszystkim na dokumentacji Zagłady i poinformowaniu o niej świata zachodniego. Niezwykle ważną rolę odegrały przygotowane przez Oneg Szabat raporty przeznaczone dla polskiego rządu na uchodźstwie w Londynie.

Początek pierwszej akcji wysiedleńczej w getcie warszawskim 22 lipca 1942 r. zmusił członków Oneg Szabat do pospiesznego ratowania zbiorów, które postanowiono ukryć na terenie getta. Na początku sierpnia 1942 r., trzej członkowie grupy: nauczyciel Izrael Lichtensztajn i jego dwóch nastoletnich uczniów, Nachum Grzywacz i Dawid Graber, zakopali zebrane dokumenty w 10 metalowych skrzyniach w piwnicy budynku pod adresem Nowolipki 68. Druga część dokumentów, zebrana przez tych członków Oneg Szabat, którym udało się uniknąć deportacji do Treblinki, została ukryta w tym samym

miejscu co część pierwsza, najprawdopodobniej w lutym 1943 r., w bańkach na mleko. Materiały ukryte w 1942 i 1943 r. nie stanowiły całej kolekcji Archiwum, nie wiemy jednak co stało się z pozostałą częścią zbioru. Spośród członków grupy Oneg Szabat przeżyła jedynie trójka: Hersz Wasser, jego żona Bluma i Rachela Auerbach. To właśnie Wasser wskazał po wojnie miejsce ukrycia metalowych skrzyń, które udało się odnaleźć w 1946 roku. Drugą część Archiwum ukrytą w bańkach na mleko odnaleziono w 1950 r. Oryginały dokumentów znajdują się w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie. W 1999 r. Podziemne Archiwum Getta Warszawy zostało wpisane na listę „Pamięć Świata” UNESCO.

Na podstawie tekstu Olgi Szymańskiej i dr Bartosza Borysa z Działu Edukacji Żydowskiego Instytutu Historycznego.

O archiwum więcej przeczytasz tutaj:

Pełna edycja Archiwum Ringelbluma:

<https://cbj.jhi.pl/collections/749436>

<http://www.jhi.pl/blog/2014-10-08-archiwum-ringelbluma>

Zdjęcia z odkrycia archiwum i jego digitalizacji:

<https://culture.pl/pl/galeria/archiwum-ringelbluma-galeria>

Krótkie wprowadzenie do tematyki Zagłady:

<http://dialog.org.pl/szkola-dialogu/wp-content/uploads/2019/02/Zaglada.pdf>

Poszerzone zagadnienia oparte na wątkach z filmu (działalność grupy Oneg Szabat, specyfika niemieckiej propagandy, wielojęzyczność polskich Żydów):

<http://dialog.org.pl/szkola-dialogu/wp-content/uploads/2019/04/pokazy.pdf>

Karta pracy

1. Obejrzyj film “Kto napisze naszą historię” (reż. Roberta Grossman) <https://youtu.be/YZj49JuiY7c>. Zapoznaj się także z materiałami z Archiwum Ringelbluma, które pozwolą Ci bliżej poznać działalność grupy Oneg Szabat (znajdziesz je w linkach):

<https://delet.jhi.pl/pl/library/item/733920/2> – apel samopomocy

<https://cbj.jhi.pl/documents/855782/89/> – kartka żywnościowa

<https://cbj.jhi.pl/documents/741823/1/> – tramwajowy bilet miesięczny z getta łódzkiego

<https://cbj.jhi.pl/documents/961847/0/> – portret dziewczynki autorstwa Geli Seksztajn

<https://delet.jhi.pl/pl/library/item/972817/2> – zaproszenie na uroczystość sederową

<https://cbj.jhi.pl/documents/745809/1/> – papierek po cukierku

<https://cbj.jhi.pl/documents/848154/1/> – list płońskiego Żyda do rodziny w getcie warszawskim przekazany z transportu, podczas wysiedlenia getta w Płońsku

https://docs.google.com/document/d/1pZocVEcnAYhl_WNL351F8So68NWNohchIgcdH8ViGdQ/edit?usp=sharing – relacja Dawida Grabera, który brał udział w ukrywaniu jednej z części Archiwum Ringelbluma

2. Obejrzałeś/aś film? Co o nim myślisz? Pora na wypełnienie karty pracy, która pozwoli Ci uporządkować refleksje po filmie. Przeczytaj stwierdzenia w niej zawarte i określ, na ile się z nimi zgadzasz, zaznaczając X na osi. Pamiętaj, że w tym zadaniu nie ma dobrych i złych odpowiedzi - liczy się Twoje zdanie i jego uzasadnienie.

- a. Drobne codzienne przedmioty, jak papierek po cukierku, świadectwo czy zaproszenie na koncert mają niewielką wartość historyczną w porównaniu z oficjalnymi dokumentami.

Zgadzam się

Nie zgadzam się

Dlaczego?

- b.** Materiały tworzone przez grupę Oneg Szabat dają pełniejszą wiedzę o historii getta niż materiały tworzone przez Niemców

— — — — — — — —

Zgadzam się Nie zgadzam się

Dlaczego?

- c.** W sytuacji, kiedy podstawowe ludzkie potrzeby (np. pożywienia, bezpieczeństwa, zachowania życia) są niezaspokojone, ludzie nie myślą o sprawach wyższych, np. zachowaniu pamięci, twórczości czy życiu towarzyskim.

— — — — — — — —

Zgadzam się Nie zgadzam się

Dlaczego?